

УДК 376

Коломєйцева В.В.¹, Соляник Д.Г.²

¹ студ.гр. ГФ-314 НУ «Запорізька політехніка»

² наук. керівник – викладач НУ «Запорізька політехніка»

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ТА ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Нині у світі велике значення надається організації здоров'язберігаючої діяльності в освітньому середовищі. Важливим інтегративним критерієм якості сучасної освіти є здоров'я як невід'ємна соціально-психологічна складова частина. За даними наукових досліджень І. Кравченка, стан здоров'я на 8–10% визначається рівнем розвитку медицини, на 15–20% – соціально-природними умовами, на 50–55% – способом життя. Всі ці фактори можуть бути регульовані та сформовані через освіту й виховання.

«Національна доктрина розвитку освіти України» пріоритетними напрямками визначає особистісну орієнтацію освіти та пропаганду здорового способу життя; пріоритетним завданням системи освіти визначає виховання людини в душі відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих як до найвищої індивідуальної суспільної цінності. Зміни, що відбуваються в суспільстві визначають нові вимоги до випускників закладів

вищої освіти. Як відзначають науковці, в сфері сучасних ринкових відносин потрібен фахівець, який володіє не тільки фізичним, психічним і духовним здоров'ям, але і здатний отримати ним знання впроваджувати в професійну діяльність, націлений на збереження і зміцнення здоров'я колективу.

Серед пріоритетних напрямів державної освітньої політики, визначених Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період 2021-2031 років, є формування здоров'язбережувального середовища. Основними очікуваними результатами є подолання проблем вищої освіти, найбільш повне використання її можливостей та запобігання національних і глобальних ризиків.

Процес створення здоров'язбережувального середовища у закладі вищої освіти можна визначити як комплекс змін традиційної системи, націлених на підвищення ефективності діяльності щодо збереження і зміцнення життєздатності студентів і педагогів у взаємозв'язку з корекцією їхньої внутрішньої картини здоров'я. Під час створення здоров'язбережувального середовища на підставі акмеологічного підходу особлива увага приділяється таким проблемам, як: закономірності розвитку і саморозвитку людини; самореалізація творчого потенціалу, здоров'я і розвитку готовності до майбутньої професійної діяльності; суб'єктивні та об'єктивні фактори, що сприяють і перешкоджають збереженню здоров'я, досягненню вершин професіоналізму; самоосвіта, самоорганізація і самоконтроль у галузі збереження здоров'я; самовдосконалення, самокорекція і самоорганізація своїх вчинків і дій під впливом нових вимог професії, суспільства, розвитку науки, культури; усвідомлення своїх здібностей і можливостей, переваг і недоліків своєї діяльності із здоров'язбереження.

Метою реалізації здоров'язберігаючого середовища у закладі вищої освіти, є розкриття інноваційної суті навчально-виховного процесу як відкритої системи та формування у особистості рефлексорного, творчого, морального ставлення до особистого життя і здоров'я у співвідношенні з життям інших людей. Зростаюча інтенсифікація навчального процесу, використання нових форм і технологій навчання, призводять до зростання числа студентів не здатних без особливої напруги та сторонньої допомоги адаптуватися до учбових навантажень, відповідних вимог та правил внутрішнього розпорядку. Нагальною стає реформування освіти зі спрямованістю на здоров'язбереження нації. Зрозуміло, що нова якість освіти, яка має забезпечувати розвиток сучасного суспільства, може бути досягнута лише при створенні певних умов організації такого навчально-виховного процесу, який не зашкодить здоров'ю молоді і буде спрямований на збереження, зміцнення і формування здоров'я учасників навчально-виховного процесу. А це вимагає від педагогів застосування своєрідних

підходів в освіті і вихованні на основі здоров'язбереження і здоров'язберігаючих технологій.

Найвідоміший і найефективніший європейський досвід щодо створення безпечних і здоров'язбережувальних умов у закладі освіти ми знаходимо у «Європейській мережі шкіл сприяння здоров'ю» (European Network of Health Promoting Schools).

У закладах освіти, які є членами Європейської мережі шкіл здоров'я звертається увага на впровадження відповідних педагогічних, психологічних, медико-профілактичних, гігієнічних, фізкультурно-оздоровчих, спортивно-масових та інших технологій, спрямованих на формування в учнів навичок здорового способу життя, збереження та зміцнення їхнього здоров'я. Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю поєднує освітні заклади європейських країн, які здійснюють здоров'язбережувальну, здоров'яспрямовану діяльність, акумулюють найефективніші механізми збереження, зміцнення і формування здоров'я дітей для подальшого їх розвитку та впровадження, сприяють поширенню інноваційного досвіду, створюють додаткові можливості для професійного розвитку викладачів, взаємодіють через освітньоінформаційні центри та національних і регіональних координаторів, результатом чого є формування ціннісного ставлення до здоров'я усіх учасників освітнього процесу та залучення їх до здорового способу життя.

У практиці роботи закладів освіти виокремлюються такі методологічні підходи: діяльнісний, системний, особистісно орієнтований, середовищний, синергетичний, міжсекторальний. Із формуванням здоров'язбережувального середовища в закладах освіти України тісно пов'язаний діяльнісний підхід, який вимагає формування дієвої позиції дитини з метою власного становлення й розвитку, морального і духовного самовдосконалення.

На думку І. Бежа розвиток особистості дитини відбувається в діяльності – з одного боку, діяльність у будь-яких видах, формах безпосередньо та опосередковано впливає на зміни в структурі особистості дитини, а, з іншого, – дитина має право обирати ті види й форми діяльності, до яких вона схильна та які задовольняють потреби її особистісного розвитку. Діяльність – це особлива важлива форма активності, у результаті реалізації якої здійснюються перетворення матеріалу, включеного в діяльність (зовнішні предмети, внутрішня реальність), перетворення самої діяльності та перетворення того, хто діє, тобто суб'єкта діяльності. розвитку. З позицій діяльнісного підходу ефективно вирішення комплексу організаційних і психолого-педагогічних проблем проектування здоров'язбережувального середовища у закладі освіти має насамперед базуватися на планомірному створенні умов для розвитку всіх способів взаємодії дитини з усіма компонентами середовища, де вона перебуває. Системний підхід визначає

цілісність у практичній діяльності, що спрямована на комплексну реалізацію питань здоров'язбереження. Системність полягає у взаємопогоджених знаннях, уміннях та навичках, сформованих у дітей, які забезпечують необхідний рівень їх працездатності, моралі та духовності.

Даний підхід тісно пов'язаний з особистісно орієнтованим і середовищним підходами, оскільки ґрунтується на особистості учня та може бути реалізованим і перевіреном тільки в процесі виконання конкретним учнем певного комплексу дій. Компетентнісний підхід спрямовує на розвиток здатності учнів практично діяти в різних життєвих ситуаціях задля збереження власного здоров'я, здоров'я інших людей, природи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бережна, Т. І. (2023). Основні підходи та принципи формування здоров'язбережувального середовища закладу освіти. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: педагогіка та психологія, (1), 11–16.

2. Молодь за здоровий спосіб життя : щорічна доповідь Президента України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2010 р.) / Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту, Державний інститут розвитку сім'ї та молоді. – К. : Основа, 2011. – 211 с.

3. Національна доктрина розвитку освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/347/2002> .- Загол.з екрану.- Мова укр.

4. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021 – 2031 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2020/09/25/>

5. Удич З.І., Русин Л.П., Шапаренко І.Є., Грищенко С.В. Використання здоров'язбережувальних технологій в освітньому середовищі закладів вищої освіти. Інноваційна педагогіка. Вид-во : «Гельветика». Вип. 48. Т. 2, 2022. С. 174–177.